

8320

Jaktens o. fiskets be-
tydelse för inställningen.

N:r 03675-96 L

Följande undersökningar äro utförda under sommaren 1936 i nord-sahligen i skapskyarna Norderbytt och Skärjöberg, samt i Järnöste by av

2 Torsten Norrman, född 1898 på Skärjöberg, Skåne. Skapskyttare, jägare 2/11/98

3 Margareta Karlens Bländ, född 1872 på Norderbytt 3/11/72

Jerdals-videns södren

4 O. P. Höglin, född 1859 i Järnöste, Skåne. Skapskyttare 4/11/59

på uppdrag av handmålsarkivet i Uppsala, hos vilket även inordskriften finns.

Uppställare: C. H. Andersson

Sägsmän:

1. Karl Karlson Märd, född på Andaberg
& Sörve, 1878, torpare, jägare 1. M. 78

2. Forsten Norman, född 1898 på Skatjö-
berg, & Sörve, skogvaltare, jägare. 2. M. 98

3. Margareta Karlson Märd, född 1872 på
Andaberg 3. M. 72

4. O. P. Höglin, född 1859 i Järkviksle,
Hemmansvägare, skattare 4. M. 59

5. August Lind, född 1864 i Lidensboda,
Smed, jägare 5. M. 64

Jaktens och fiskets betydelse för
lundsällningen.

I. Männen om jaktens och fiskets all-
männa betydelse.

a) För nybyggarna.

"no hade
jaktten a fiske stors
betydelse för, ätten.
de va ut na and
dan lönade, se pa
har pa fjäl da, mto.
dan brukt ha i ka
me sa da dan komo,
a hand vant dan fast
i e tra, mans dan
goda, sa or gaplyto
at, a. da va ma sni-
tak, ha, sto bara pa

na stöðvar a ma þp-
myr at ald kala.
a forho grav, sa e
jörkjo boti bakon
a leodo ti.

a da fans mygo
mer fush for e tin au
min a gat on rit,
da fans ju nts hafa
nu mat for va da
fans pa dan tin. dan
juk just dit at davan
at dan, ehjan. a ehju
fanz dan no ti do dano
jupe groppran, dan la
var ma ris a masa,
a da ehju kom a
juk sa stopon no -
dan seto spjut ti
boton pa groppran dano.
dan slag myrflator
festas a bot lap mark

krug hoja sm a sa
tinno var on stugo
ti slut a jodda a-
lagmyr. men no
hadd dan mer ta
myrflator for.
a dan kunn
jeld on glutifam da
kunnra harar fo vntey
gamalt tebaks, a nu
han dan var fo
hafa. haran va no
vhtigaste goti, - da
va gat got ti dan,
haran dano. a fogor
gat dan ju gati
jeld - jadedofogor,
ard a jans a and.
dan salt, n a basti-
torkon, - sa slut bosta-
a da kunn dan
ha. kvar helo ard

om sa var. fō na,
 dan mt hādē na
 pāror a turks dano
 sa fōstār man, at
 gōtō va vhtigesto
 fōan. a dan skōt
 ikarō a turks a at,
 - dē va gat gōtō ti
 ikarō. - dē va na
 aldōds som haragōt,
 hē.

a dan brānds
 elē soads bakēn a
 sātō rōvor fōstās a
 at trē. fōinan jōr
 ti ānō hādē dan
 hynaft. a rōgon sād
 dan hēo turks. kor
 a jētōr hādē dan
 a sa at dan os-
 tōn dē istālō fō
 hōp. fishon tarlō

dan ma, - spiko
 uip, in pa vāgan
 vā trāna a turks, n
 i sōra. - mēstadelē
 jedā, fō hū va
 stōzō fishon, hū,
 a mēstō gōtō ti."

(Nar lade jakten
 och fisket störe bety-
 delse för artid. Det
 var ingenting annat
 som den tvornärle in
 då av hū si jätt.
 Dan brādē hū en
 hō med in, dā dan
 karē, och hēme
 deann dan fast i
 et trād, medan dan
 gjorde in en gaplytta
 åt hēme. Och hū

brade smetah, stod
 para på nävri stivar
 och han öppnen åt alla
 håll. Och folket gräv-
 de ut en jordhåja
 besta i botten och
 bodde i.

Och det fanns
 mycket mer fisk
 för i tiden än nu,
 och gån är ist
 var det. Det finns
 ju inte hälften mer
 mat ju vad det
 fanns på den ti-
 den. Om gick näs-
 torn från till dö-
 varna åt den äl-
 garna. Och älgen fäng-
 de den näs i de
 där djupa groparna,
 som den vutärkte

med vis och morra,
 och då älgen kom
 och gick så föll han
 ned - den satte
 sig i botten på
 de där groparna.

Om slag myr-
 stätter förstis och
 brät myr mark kins
 hujar sin och tim-
 vade ut en stuga
 till slut och gjorde
 älyggningar. Men
 näs hade de mer
 myrstätter förr.

Och den kom-
 de givra en 75 till
 100 korar på vin-
 tern för i tiden, och
 nu kom den väl
 för hälften. Flavrarna
 lammade sig det ih-

Tigaste trädet - det
 var gott kött i dem,
 karrarna där. Och fjä-
 gel måste han ju
 givna - tjäderfjäl,
 orre och färpe och
 arradra. Där satt de
 och bastutade den
 - särskilt brösten -
 och sedan kunde
 den ha kvar den
 hela året om nå
 beskrives. För när den
 inte hade några po-
 tatis och silvatt där,
 så förtär man nu
 trädet var viktigaste
 födan.

Och den sköt
 ekorre och dylikt och
 åt - det var gott
 kött i korven - det

var när alldeles som
 när kött, det. Där
 använde eller sedde
 bräder och satte
 rover förtas och
 åt tim, för några
 jord tim näret annat
 hade de korappart.
 Och när sidde den
 tihadant. Kor och
 getter hade den
 och så åt
 den ist då, i stället
 för löd. Fisk traka-
 de den och så. Där
 gråkade upps den
 på väggen eller på
 träden och tråkade
 den i salen. Mes-
 tadets var det gädda
 [den behandlade så]
 för kor var största

fiskeri och hade nästan
hänget. 1: 11: 78

6) För byarnas befolkning.

För invånarna
i Skapsbyarna - utså
de av tre par, alla
drögt tre gårdar be-
stående av små sam-
hälleliga i de stora
Skapsbyarna med Jämt-
land. Skapsbyarna
land - där jaktens
och fisket ända in
i senaste tid spe-
lat en dominerande
roll för befolkning-
ningen. Men den
näringslivet skulle de
nu ha kommit

draga sig fram på
små små ställen.
Boskötande stäl-
ling av nybyggare-
fiskerier, men
därju där delata ju
en massilders re-
dan och i gällar
dem. Först med Skaps-
byarnas uppkomsten
under senare huf-
torn av 1800-talet,
började jaktens och
fiskets dominans
de var för befolk-
ningen i dessa byar
att upphöra. Men äro
dock alla människor
i dessa samhällen
av såväl sed som
fallerhet och nöd-
turst jägne. (1: 11: 78)

För byggnads-d.o.s.
 ådalens - byar har
 särskilt jaktens ej va-
 rit av någon domi-
 nerande betydelse.
 Talrika gyllesjöar
 har visserligen funnits
 i byarna och så god
 smak var både de
 trojane har haft en
 gyller, som han för-
 stän använde vid
 pihammade bekor,
 men i allmänhet
 anses man, att
 jaktens ej gyllet
 så stor roll för hus-
 hållningens som
 fisket. (4: M: 59) Samme
 ryttman jämnställer
 rent av fiskets be-
 tydelse med äker-

brukets för hushåll-
 ningens i och men
 för en på rears-
 ällren sedan de
 tidigare.

"den leeds
 no mer på fisk a
 göte då en ~~na~~ dan
 för när. hanan drog
 dan. lakesnöt om
 soman a silenöt
 om hösten. at an-
 hinnan vagn. titva hald
 re tra thins vren-
 skuren lakes re-
 salt, sa re jeh
 mynals på a eto
 lakes hela vintan.
 utom silen föstas.
 a enda hald re
 eto lakes hela soman.
 en tarpan, som mto

hadd nan fiskvat
 behgodo bava ta et
 halstop wänvin a
 ga ti nathävan ma,
 sa na feke on, sa
 on läles. vr at läles
 sa mytgo on som-
 ran, at n va lé, n.
 a vart goa läles ar,
 som tel älsäm pöl
 at an hurre gutite två
 tre ä fyra, da va, vd
 rent bedröskrit sa
 mytgo läles man fe
 phro ti sa, man
 var, a dätige läles-
 ar, sa man feke lito,
 sa var, a on soman
 mest at lvo po
 hvoon, fenor a
 smabitv - fj, da
 stora litan, vendlässu

(faint mirrored handwriting from the reverse side)

da sätman, skuld¹)
 sätts ne. on sätug,
 ha va on fyndels
 läles ha. a gamalt
 teleähs var, a lito
 tihlon - lälesfish
 va a umbelet. da
 berätts, at farfas.
 fan min par gutan.
 hurre vrtit säles
 on soman va nedd
 te äbön vr ävaln
 a hgl på dra on
 da reusalto läleson
 - dan had, n däs
 da te stora trar.
 a som, on som bäst
 hgl på a dra on,
 on hds yonfa, sa
 feke on hpro et
 vin a et gny a
 säles lito från on

1) Se rid. 20 nedent!
 (faint mirrored handwriting from the reverse side)

a da han jek int,
 sa pek, in si vätus
 hams, - fult ma
 drats, husl a hasjer
 - sa han pek ro ba-
 ton in god anjo han
 a brnda, n ufs, i
 böxy. man mot
 hvaln synts bera
 speson ta fön - sa
 bedrog hit hado vätus
 stiga. a, v. dand va
 vildhunsens värk. sän
 drofda na frevs är
 ma man kunn bögs
 dra läks har i än
 - fö alty va ju bat-
 spoko a föstöt ba
 fö fisker a fö bö-
 ran.

(Dom kunde nog

mer på fisk och
 nätt då än dan
 gå mer. Här drog den
 skroten om samma-
 ren och och rikhet
 om herten. 1872 hade
 vi två timmar ven-
^{shusen}
~~sätt~~ lak nedslut-
 tad, så är i fjöl
 malla på att äta
 lak hela intorn.
 Utom sik föstis.
 Och ändå hade vi
 ätit lak hela som-
 marn. In trappe,
 om inte hade nä-
 gon fiskvän, behöve
 bara ta ut havt-
 stap värmen med
 sig och gå till nat-
 tarna, så nå jll
 han sig in lak. Vi

ät lax så mycket an
sommarna att de blev
led den. Och var det
goda lax är sann till
exempel 1872-3-4 så
var det rent bedrä-
ligt så mycket lax
man fick tappa i
sig. Men var det
dåliga lax är, så nu
man fick lite, så
var det att man som-
rarna mest leva på
bröden, jern och
småbitar, för de sto-
ra bitarna, renlaxen
eller sättingarna (salt-
ingarna) skulle sal-
tas ned. En sätting
det var en fjärdedel
lax, det. [Alla lif-
ten av en av de två

delar, som ryggrån,
och man fläker in
en lax efter ryggra-
den].

Och i gamla
tider var det lika-
dant: laxfisket var
ovmbärligt. Det be-
rättas, att farfars-
far min är 1796
och sommarna var
mer i åboden vid
stranden och liöd
på att dra in eller
rensatta lax - den
fjörade den i stora
kvar. Och som han
som bäst här på
att dra in, en Nils
Jonsson, så fick han
då en viss och en
gny och en viss ute

från år, och då han
 gick ut, så gick han
 se att värdet han
 - furt med brate
 hans och hässa, -
 så att han gick i
 båten in över äng
 (en äng på den jäm-
 na fina jord- o. sand-
 mark, som jag har
 utgjorde älvbotten) här
 och bröda den upp
 i baret. Men mat
 värdet upptes bara
 spetsen av fören på
 den, så bevärdigt
 drade värdet stigt.
 Och det där var Vild-
 Hassens verk. Sedan
 dröjde det flera år,
 innan man kunde
 börja dra lak här

i år, för att inga var
 ju bortspolat och
 förstöt, både för fisker
 och för bönderna.

4:11:59

" för va no
 jakt a fiska ta
 storo betydels an
 nu för tin. ja mins
 du har som het
 lil-hamp, som beva
 ledds på jakt a fiska.
 en höst skst. en
 gii eljor. man onda
 kunn, na hand, at
 on va utan mat
 te kravan te juk.
 a da sa en avon-
 datar på brögör
 at den som jag bor
 sm eller må ben

a fjäl, har mts et
mätmär på julekväl'

(Förr var man
jant nu fiske ab
större betydelse än
nu på tiden. Y minns
en Karl, som hette
hru-Harripe, som
bara levde på jant
och fiske. Nu hett det
han nya ålga. Men
ändå kunde det
hända, att han var
utan vint i kråvan
[magen] till jul. Och
då sade en anordna-
tor på Bredöjan, att
'den som gödskan var
äker med ben och
med fjäl, han intte
en mätmär på

julekväl' (2:11:98)

e. Nödär.

" på seksti-
gh var, o e soat
nödär. den to bar-
mon a baka bröta.
den hade lts kon
den malka på baka-
kvävar hars a sa
brana den mata
ta vata - bark a
nyck a baka to a
ät. man fiske var
int, na fil pa - den
pk sa myko den
vld hä. den fiske
da pa sönan, sa
den hade fj hls
vintan. a fagotrag

tog den a a for a
ved, - de va røfag
a ripag a svag a
alo flaya - lghag a
krakag a.

(1867 var en vint
nödän. Den tog bark
oh behade bröd av.
Den hade lite horn
som den malade
på bäckhvarns
län oh så blandade
den mjölet av
varje-bark oh injäl
oh behade av oh
ät. Men fisket var
det inget fel på - den
fisk så mycket som
sine ha. Den fiskade
då på minnaren
så en den hade

för hela vintern.
Oh fjärlag gith
den ohsi oh leta-
de, - det var väjag
oh ripag oh ovr-
agg ä oh alla
slags ägg t. o. m. lök-
agg oh krakagg.

1:17:78

"afanbrunn
säckstigh var för
bördrökt. sen den
hade stöd af den
harm som fans
ti samman tillsammans
me tallet, skar a
kar, sa var, o ti a
hugo ni byskan
da korsten bödd
mälti eller gro a

he dit i hobasan.
 a yetor a far gat
 dom he ut mens
 da va sa myfson
 snø, at dom foga
 fastnae te svodri-
 van. a pa vnter
 gat dom lake dom
 te skogs dit te tinnor-
 hogstran, fo yetvan
 ha vrd lat foga a
 ansprakslo i al
 tidr - a bakan r
 almanhet va sa
 mager, at dom yppast
 kuro ga.

pa fjalo fide
 foga lebrans berke
 vrd. paran slag fel
 a darit myar bre
 va. dom seg, at dom
 skuto foga holo

rtmasan a drygo
 myaro ma pa fjala.
 silahan feli dom
 goga fo fante ord
 hana - da beret os
 an en quina sau
 fat tag i en sila-
 hokana, at va
 va sa sligen at va
 unor hemvayon
 dapa fiza te la-
 han a stiko ta.
 da sas om yant-
 dans biskane. gvaran,
 at dom daps rak-
 goga te silahan te
 badan a for a
 seg pa do dens. da
 beret os, at foga
 skuta, som hama
 in te haysan
 atanmra sakstighi

va lasti ma mat-
vards a dæribran
mätstius. da fæto
gæaran fei fat ti,
va æn smuskygd. a
den tog dan a glog
te kajen a tel a
fæie. se. man po-
lison dit. man da
sa' gras handlar i-
sahsan som rade
om matvaren. lat
dan halds bæva' sa. u.
a da vaf et liv!
dan stapt smus ti
alo fekor a at a
bar isahsan dænd
te gælstok, gæaran.

(1867 var det ju
bedrøbt). Sedan dan
hæde stinat opp den

haln de hæde i
sæyana tilbarnmas
med tallshatt, asp-
bark ah lav, si
var det tin æt lug-
ga mer lijatama
da kristama læja-
de knappes erer
löven oprida ah læ-
ga i kobasen. Ah
gæter ah jær mæste
dan trykut medan
det var si mydret
onö æt dan kristen
fastnade i snödr-
vorna. Ah an iir-
ten mæste dan loka
dan tin map tin
timmerhuffera, jær
gæterna ha varit
læt fiodda ah anspræks-
lösa i alla tider. Ah

sänkigt behållna voro
si myra än den knäppt
kunde gå.

På fjärligheten
måste fallet blanda
varh i ködet. Potatisen
slag fel och dåligt
mjöl blev det. Det
säg, att den på
fjället skulle försöka
draga vitmåsa och
dryga ut mjölet med.
Således fick den
hjäpa för 50 öre han-
nan. Det berättas
om en gammal som
fann try i en lövna
siv-lake, att han
var så huggig att
han under kvernå-
gen doppade fing-
rarna i lake och

sedan slickade av
den. Det sades nu
jämmlands lövna,
att den doppade
rothskörten i sila-
ken i bodarna och
säg på då den kö-
de. Det berättas, att
fjesta sluttan, som
han in till Hår-
näsard 1867 var
lastad med mat-
varor och ^{dani} bland
dessa matsms. Det
fjesta schäarna foth
fann i var en sm-
kragge. Och den tag
den och slag i hagen.
och ^{sedan} till att föse sig!
Men polisen dit.
Men då sades gross-
handlaren Johansson,

som ägde matvarorna:
 "Hät dom källas,
 bann!", sa' han. Och
 då blev det ett liv.
 Om stappade mus
 i alla fjärr och
 åt! Och den Toak-
 son^{dän.} i gullstäl, skä-
 arna! 4:11:59

"Far min be-
 rätts om några seksti-
 gis, at dom jeh brana
 bärte te brö - a enu
 ga stavs om na nu-
 tit lat, at de a
 lat som havet på
 sekstigis"

(Far min be-
 rätts om vidäret

1867, att den frida
 blanda leark i kö-
 det. Och ännu lyder
 städet nu något rik-
 tigt lärt, att det
 är lärt som havren
 på 67. 2:11:98

d. Nygröningen av jaktens och fiskets
 produktu.

"Fågeln sal-
 de dom fisket ver-
 at byggden - gikan
 ner at sinnsval.
 ha va en höst far
 min salde gullmars
 jarpär. de va upgö-
 pars da som vests
 lut a akeders a

or märkan i sep-
 tember, se tog han
 no 2 fagorlas a
 ga se sta. a or un-
 tarmärkan te salep-
 tea saldo dan mad-
 gen a rærgin a har-
 madm a dan fele
 penjar da, man no
 hændo, næ at dan
 lytæ at, se kapt a
 suker a mjær a mat-
 narer a kret a bry
 a tuko - e a star a
 and. man jsh brukt
 man into seljs.
 r abaræsen bado
 or hær son for a
 gøfto up fagor a
 vilgin a for ni te
 stakham a saldo.
 han jædo se der or

tra tre tuvor pa
 vinton. han gænto
 bra ma penjar pa
 ro dæro afædan.
 fæ on jærpo ga u
 gulfam pvo - a da
 va toa jærprakunær
 pa or ars a fyra
 pa or gæder - sa
 dæm gæt man ju
 fa færti ære fæ,
 ær or søgo - a
 hærnan fæ gæder.
 or rpa jeh fæ on
 jærprakunær. sa jeh-
 ton pa den tær,
 hæ va no hær-
 nærvær da hær
 pa fjæld.

(Fjæln sælle
 dan jætæt nærat

bygden, - den dricka-
de den neråt Smid-
wall. Det var en löt,
som jag min sålde
700 järpar. Det var
uppköpare, som reste
hit och affärade,
och vid märknaden
i september, så dog
han nog en fjärd-
lass och gav sig i
våg. Och vid vinter-
märknaden i Sollef-
teå sålde den märk-
shinn, vävshinn och
härmslin med. Den
joh vanktis han-
stanta panyar, men
nog lärde det, att
den lytte åt sig
haffe och soher och
mjöl och matvaror.

och lunt och bly och
sådant eller stål
och annat. Fiske
bedröade man inte
sälja.

På Abborrasen
bedde en man, som
jag och köpte upp
fjäd och skinn samt
for med till Stor-
holm och sålde dem.
Han gjorde en rö-
så där två tre reser
var vinter. Han tjä-
nade bra med järn-
ar på de där affä-
rena. För en järn-
gav han 25 öre - och
det var två järn-
räkningar (d. v. s. man
räknade två järpar
på...) på en öre

och fyra för en tjä-
 der - så är där
 fjohr man ju 50 öre
 för förvarna naturligt.
 Dis - och en kvinna
 för tjädern. En rippa
 gott för en järpråk-
 ning. Så är jakten
 var kinnvårdning en
 på den tiden här
 på fjället. (1:17:78)

" de där stora
 karavanerna med
 stakholmsgövar hade
 no upphöt för men-
 ti. marbror var
 berättas, att en för-
 te stakholm gövorna
 på fäntata med en
 fagor skurna som

kan hade göft
 upp härr fjälä.
 dom göfta järpen
 för två gållor a
 kunnad för ena tel-
 on kvinna till stak-
 holm. järpen va
 mest järpen. gna
 göfta, var ju ma.
 den

(De där stora
 karavanerna stak-
 holmskivare hade
 nog upphöt för
 min tid. Marbror
 min berättade, att
 han för till stak-
 holm sjöräven 1858
 med en fågellars,
 som han hade köpt
 upp här i fjället.

Ju häfte järpe
ju två stunder styde
och kunde få ända
till en kanna i stök-
lösen. Järpe var all-
mäntaste handels-
varan. Men himm
häfte där ju också.

4.11.59

"man fiskade
fy musbollar bara,
man försökte ta
fisk va inte lyckligt.
Men farfar men
berättade emellertid at
han på atambunns-
sju säls stund stään
ma lak, smör a
fräsch a tullen a goda
ti daban a byt

at så kappor gätlar
stapstenor a tullen.

(Man fiskade
fy musbollar och
mågan för säljning
av fisk var inte
lyckligt. Farfar min
berättade emellertid
att han år 1826
stuvade rådan med
lak, smör och fläsk
och sådant och lärde
till Dalarna och bytte
till sig kappor, stä-
kar, slipstenor och
dylikt.

4.11.59

e/ Regelbunden jakt på prälsbärande djur.

Sådan jakt bedrivs endast i skapsbyarna. Där var den enbart till nytta till livsmedel. "Slagjakten fel, så va de no foggan fragan om at man kunde fa ga fran gar a grann" (Slagjakten fel, så var det var bästa fragan om att man kunde gå från gård till gård). 1:11-78. Överhuvudtycket skaffade man sig i den byar alla kartor till genom jakten. Ant, om inte det sparsamma skulde.

Det o. den många boskapsdjuren gav, måste betalas genom jaktens produkter. Med jakt jag kunde därför fjällbarn säga att jakten var livsmedel, utom utom man inte skulle ha kommit reda sig på de många fjällgårdarna.

f. Jaktvitt.

Alla mina meddelare försäkra enstämmt, att man för (d. v. s.)

för en par mansald-
 var sedan) ansåg sig
 ha rätt att jaga var
 som helst. Skogarna
 i sömmen äro utö-
 madentligt stora, den
 odlade luffden liten
 och tingningen på
 ist i de tiden, det
 gäller mycket rik-
 lig, riket ant bi-
 drog till att göra
 och diskenne om
 jaktvärd och riklig.

"någon fråga
 på den tiden att la-
 gar för jakt. de va
 te jag de som
 man vilde. den tog
 no juvra, dan vilde
 hånna. a de va no
 rinte gat te fäst
 lagar är redan, för
 urade

jaktförordningar
 enligt aktman lag tydde
 man sig såvinda
 inte om. Fadern åt
 min middag. 1:17:18
 Karl Erik skänd, som
 arled so-är jag
 för nya
 för urade

på den tiden da dan på turen, då han åt-
 skulle leos ta jakt spordis, om han inte
 a fiska. syngt de vörte, när det var lo-
 va alment brukligt att skjuta ålg: när
 de, sa de va no ja lag bosa te dga
 avat i de, it. a avo lörbit a da avo
 rito frags dan om rito ålytin (när jag
 fiska, dan la va låggen binnan till ålyt
 att de da vilte: är det lörbit, att da
 (ingen jäga- är det rita åly tiden)
 de på den tiden. Denna uppfattning
 efter lagar för jäk- tycks ha varit den
 ten. Det var att jaga gängse till rikt in
 som man vilde, i vår tid.
 det. Dan tog jag
 dyret, när dan vilde
 ha det. Och det var
 nej inte gott att
 följa lagar på den
 tiden, då den skulle
 leva av jakt och
 fiske. Tjuvstycke var

allmänt bruk, det,
så det ansågs ingen
öran ligga i det, inte
och inte dags d'nn
om fisket. den hade
nag ut där den be-
dragade. 1:11:78

2 gamla tider
fick den satsa på jätva
vår som kälst. a
de där jätvan kälts
den värv. a vet
man än jätstök
sa va ha e. fallet
syostyke. den tads
om trakten för var-
än a da hgt den
se una varän."

(3 gamla tider
fick den säta upp
gäveru var som kälst.

Och de där gäveru.
kallade den väver.
Och vör jade nägar
annan gäverstodan
na så ansågs det
som ett rydligt tj-
veri. De tillade om
sina trakten för var-
andra, sedan liou
den i en vägen
för varandra. 5:11:64

Man kunde
altså göra personli-
ga överenskommel-
ser om jakt mark.
Dytika överenskom-
elser gjordes dock
blott mellan jät-
jägare, - värv ja-
gade var som kälst.
"den jät ap-

så lutt godrat. de
 va ti jaga, he! andr-
 väjan a turka dan
 hyl, se var a en
 pa sino trakter. he
 fans sa mygd vldra
 at dan jaga sau dhe
 föl, se."

(Om gith abso-
 lut önant. Det var
 att jaga, det! Anner-
 bergsborna och sådana
 till sig var de in
 på sina trakter. Det
 fanns så mycket till-
 bril, att den jaga-
 de som det fälte sig.
 5:11:64)

Fjällborna, som
 vore yrkesjägare hade
 megarna till sina

boningsaten sedan
 tiden för kolonise-
 ringen, enligt vad
 man berättar, in-
 delade i jaktområ-
 den, stika för utka
 gårdar, och inom
 dessa hade man
 enligt sedvanen
 utestaktande rätt att
 jaga. Var gårds jakt-
 område var nästa
 bestämt. På sedan-
 julius Annerbergs
 del sträckte det sig
 inom följande grän-
 ser (se Generalsti-
 bers karta nr. 74,
 Indal!): Skäljön-
 Näckån - hängjärn-
 Närvarstjärn - dalen
 västerut till Gussjätjärn.

nama - Gussjön -
 Bisköpstjärnsbäcken -
 Bisköpstjärn - Håber -
 äsjön & Håberäs bäcken
 - Skaldammet -
 en område på unge-
 får 40 kvadratkilome-
 ter. Yngade rågor
 inatt denna område
 som inte hade varit
 därtill, hämmades
 man genom att
 förgöra gövnet för
 fjörslykten - fjälbo-
 na ha ännu en
 stadgat nytt för troll-
 dom o. försöka jävla
 inte att undvika
 detta.

" det var som
 a fö narganor, a man
 hörd smälör, se ha n

Ansåg man sig där.
 för ha varit att jäva
 var som helst, så
 gällde en viss sedvan-
 när beträffande när
 man hade varit att
 jäva.

" det är es mæ: an-
 sa man att fogdör
 hade legat på äga se
 länge att dom va guld
 sa det där den där skot
 dom man till fram
 mot augusti. abyan
 jäva dom ännu fram
 emot februari - men
 sen för dom va vara
 santastade till fram mot
 augusti. " ~~an~~

(Efter sommars
 ansåg man att fö-
 gäkten legat så länge

sköts i från, se
 (se det rågor
 som är för rågor
 en, att man där
 knallen, så har
 ray kan skjutit
 i från sig)
 den Karl Karls-
 som Mårds för en
 gång ha yttan en-
 lyfte 5:11:04.

Beträffande
 björnjaktens förms
 bestämmelser.
 1:11:78 berättar där-
 om:

" som ja hade
 papa tado om, skulle
 dom äffe till jagmas-
 tan, att dom hade
 rögd byan, a da för

på äggen, att dom var
 skända, så ut efter
 den dagen skat dom
 ingenting till fram
 emot augusti. Allg
 jävde dom ända fram
 till februari, men
 redom för dom ray
 vara santastade till
 fram emot augusti.
 2:11:98)

han äppte för gyltleda,
da, att han hade
ringa byar. a ti sän
ga a gulten slovandes
da traktens färdi riks-
daktens betor för."

(Såsom i linde
pyppri tda nu, så skul-
le dan uppge för jä-
mstaren att dan ha-
de ringat en byörn,
oh sedan skulle han
uppge detta för byöns-
bruden, nämlijen nu
en byörn var ringad.
Oh att sedan gå till
nämsta byörnen at den
tillstund var 250
riksdaler betor på.

1:17:78)

5:17:64 berättu.

om samma sak:
"hade någon
ringa in en så
vård mt lönt te
ga dit a ta n för
han är. för da ga
dan ti garna - a
lysto på ti garna
att dan a den hade
ringa in en byar på
dan a den trakta
ha va en som hets
maten på kvallmyra
som ringa en byödy
på hetsras myr
om hetsen a lysto
på förtas. men
jägmestar hetsström
aldérs ma n han
sa han för våra
ma n, a slöt on

a. a de va sista
 byar dom sköt her
 -a hie va på sähsti-
 sähs."

(Hade närm
 ringat in en byön
 så var det inte lätt
 att gå dit och ta
 den för närm omman.
 En då gav dom tin
 kärma och lyste på
 i bykan, att den
 och den hade ringat
 en byön på den och
 den hantten. - Det
 var en som hade
 hästen på Kroknung-
 ran som ringade
 en byön på Häbber-
 ästråden på hästen,
 och lyste på om den
 föstis. Men jäms-

kan Hultström kom
 över oss med honom,
 Mann, att han skulle
 få vara med honom,
 och sköt den hant.
 Och det var sista
 byön dom sköt här,
 Och det var 66.

5:11:64

Ringningen
 beskrivs på ritet
 som utmärkas på
 rit och ställe. Det
 räcker med, att
 för jämsström upp-
 ge den plats, där
 den ringade byön
 men hade sitt
 ide.

g. Fiskevärd.

hänns ädalen
gärdade man sträng
än fiskerätten än
än jätträtten. Det var
förnuftigt att det in-
dräktiga r. Ju luss-
drängens riktiga lax-
fisket, som man vär-
nade m. Blott strand-
ägare hade rätt att
dra draga nat. Övrigt
fiske var då ingen
som missunnade den
andra. Man fiskade
som som helst utom
att bejara lax. "nto
stogs dom om fisko,
dom la nas ut de
dom velti" (inte
slaps dom om fisket

dom lade nog ut
dom dom bejarede
1: 7: 78)

II. Jaktens betydelse.

a) Jakt på rovdjur o. påskräddade djur.

"dom drog tel
ubran fote a ta
mad föstas ubran.
dom för jorunn
jantlan da föstas-
lans strakor fote
a jaga. dom kunn
kanna hure ma
on två a tre a fem
gm sa der som dom
shads dda atorat
ha vord bota on ghu

att de dagar toa man
 i sällskap. vanligt
 jaga man med a
 kor a hermelin. be-
 rey ha ja nån agdun
 ta - dan jag ja ju ut
 han alldes här. "man
 a

(Den dray i väg
 Island för att ta
 mänd förstis. Den ja
 qvinn Jämtland låga
 sträcker för att jaga.
 Den kunde komma
 hem med en trä-
 och de - och ju him
 så där, som den
 hade ju efter att
 ha varit borta en
 oju äta dagar två
 man i sällskap.
 Ymligare jagade man

mänd, räv och
 hermelin. Bättre
 kunnat jag inte tin,
 - dan jagade ju ut
 honom alldes här.

1:17:78

"Man sköt
 den a salde god
 ta, a uter jag a
 den a sköt. den
 kunde val ja sa
 där en om äro - a
 nyan a, om de föl-
 sa."

(Skorre sköt
 den och sålde skin-
 nen och uter ja-
 gade och sköt den.
 Den kunde väl ja
 så där en om äret
 - och ingen all omä

om det fju nio sa. (1:17:78)

6) Skinn och skins priser.

han ä gina sprätö
dom int på tuka
dena vilör dom säg
a tärko dom. Finäst
va dom i novämber
a decämber a fram-
pör ti más mäna.
hog dom på dom
s väison sa reda,
ram sa.

Skinner
spände dom ut på
sädama där viller
dom säg, och tuka
de dom. Finäst var
dom i november och

december och fram
tin mass månad.
§ brödde dom på
dom snus så fju
dävades dom int.

(1:17:78)

prisa på
gina va ju stika.
mad gina yrk på
on tis femtan a-
taka kronor styk
- da va / who pa
dom va fju tel.
en var var, a fram
ferm ti tis kronor,
in härmölm fuk
dom sa där in
gutifem pro elär
krona styk fo gna.
kargma saldo
dom fo femtan

pris stycke. utom ma
 juke dan wa betalt.
 för - en guld - guldfin
 kronor stycke sa där,
 va jag vörns."
 (Priset på smitten
 var ju olika. Händ-
 skinnens guld på en
 10-15 kronor stycke -
 det var ju olika änt
 efter som dan va
 fina tin. För en väv
 var det från 5 tin
 10 kronor för smittet.
 För en kornelinskin
 på dan så där en
 75 öre eller en krona.
 Skorvskinne silke
 dan för 15 öre stycket.
 För skinnsmittet på
 dan wa betalt - en
 så där 20-25 kronor

stycket så nu jag
 vörns. (1:17:78)

C. Jakt för att samla mat förväd.

"man jagar no
 avsiktligt för te a
 ja man förväd för
 vntoy. da kunde
 dan lya ut valet-
 tak tils dan hade
 fat sa mytts dan
 vado ma a leard
 hem. dan la ut
 för el da om nat-
 van - stak eler. dan
 kunde vel jara. sa
 na vnglyd nar a
 fol. se."
 (Man jagade
 nog avsiktligt för

att få förväd ju
 vintom. Di kunde du
 ligga ute och stå till
 att du hade fått
 så mycket som du
 vådde med att vara
 hem. Du låg ute
 vid elden om nätter-
 na, - Stockholm. Och
 du kunde nu gå
 ut något vädskydd,
 om det lärjade sig.

1:11:78)

Få "a bessa hade
 du när så för jäm-
 nare, hur. Du va-
 rade ba bice a sent
 - rent a te gäka.
 de hade mytz at
 du skit följt na,
 du för för ator,

fördes"
 (Och bösan
 hade du med sig
 för järnan. Hon
 var med både bice-
 da och sent - rent
 av till kyrkan. Det
 hände ofta att
 du skit följt na
 när du för efter
 en födelars. 1:11:78)

"bessa skulle
 alt. vara na. om
 vi gå på staza
 så om farhan ska
 gevärd vara på ak-
 seln, så brikar-
 man på gärgän"
 (Bösan kunde
 alltid vara med.
 om vi går på av-

trädet, si nar funder
 Ma geväret vara på
 asser, sa trind-
 holm på Skäljär-
 den. # 2: 11: 98

"Koravan hade
 no gevärd ma sa, fö
 fogkan komma myt
 ti milan a ju der
 a kade te sa den
 hade a stubs mila
 ma. mestadels var
 na gädderfogt a or-
 fogt san kom dit
 at milan".

(Kallarna hade
 nar geväret med
 sig, ja sig larna kom
 mycket tin milana
 och gik och kade
 i sanden, den ännu

de tin an stybba
 mitan med. För
 det mesta var det
 nar tjäder Ma orre,
 och kom ^{fram} (tin mi-
 larna. # 1: 11: 98)

"Koravan hade
 alle gevärd ma sa
 fö fast ut öran
 kom dit la ma
 rskon - sa den
 skst öran vlt.
 en grannig gulbe be-
 vato, at den sag
 te sa rök. a kade
 sa den den gulben,
 at den kom öran
 fast na mila hade
 kom te et vsts
 stald te korvna
 - da, va ble an rök

som den tyktes ge-
 zult om. Gambla
 k^orvargubbar va feli
 fæxn ma, va dæns
 ma oran som komd,
 fæ dan hado ju^som
 k^orat fæ fæ bli m-
 la ju^k, dan dæran"
 (Hedarna hade
 alltid givart med
 sig fæ ræstitt orvarna
 kom fæm tin milt-
 riken, så att dan stit
 orvar int. In Graving-
 egubbar berättade att
 dan sæg i sig ræk.
 Om den dæ gubbar
 sa, att orvarna kom-
 mo fæst næ miltom
 hade kommit tin
 en vist stadium i
 h^olning, - dæ det

blev en rök, som
 dock tyckte särskilt
 om. Gambla k^orvargu-
 bbar voro mycket
 glada över det ju-
 k^ollmætt att
 orvarna kommo fæ
 dan hade liksom
 blott fæ sig kom
 miltom ju^k, dan
 dæ. 2:11:98

"mæstads

yaga man va gæder-
 fægt, i^o fægt a jæp
 a ræp a gæfægt
 - ænar. hævare a ihæ
 va myfæ vauk fæstas
 a æt. vavd ont an
 han, skæst man va
 k^orvargubbar, va sæg,

elä påskrikor - a i kan
 fans ju arten, av en
 om man sköt, en
 fö yamnan, fö man
 hade ju gät, o spt -
 de va som harast, o
 hä. bygnstos at man
 ju föstas, man into
 na and viljiv - ja,
 utorkato. bygn at man
 na, na man pek, en.

(Mest jagade
 man ryg bjiter, orve
 järpe, ripsa och rö-
 jägel - änder. Haran
 och charvan var mycket
 rankigt föstis och
 älg. Har det ant om
 jägel sköt man ryg
 och så korvskriker,
 i säga, eller pårhu-

mer, - och charvan
 förmis ju artil, o
 Sven nu man sköt
 charan jämt, därför
 att han hade så
 godt hån, - det var
 som hån, det.
 Björn hån at man
 ju föstis, man i ja
 andra iiddin, - ja,
 uter. Björn it man
 när man föth nä-
 gar. 1: 17: 78

" dom snara
 na ald sates ju
 pa den tin - ba fa-
 gatr a äly - som de
 fol sa. an vntoy
 brukto man alve
 ghto ripan, utan

man sat ut snarum
 da at dan. a da
 fosto man fele lerd,
 sa som ban, da va
 natuifit ti a seto
 snarum. a ti a ga
 a utjo da va na
 banajara, ha, - da
 va alti. van lit."

Om marade
 naz alla sotus dju
 pa den tiden, baile
 "jyd oki alj" som
 det for sig. An iu-
 tem brukade man
 aldrig skjuta ripna
 utom man satte ut
 marer at dan, da.
 Ok det forste, man
 fide laid sig som ban
 det var natuifitris
 tit sanna ut ana-

vor. Ok an ga ok
 iuja den, det
 var ban gaa, det,
 - det var hertil van-
 ligt. (1:17:78)

d. Henttransporten av lyttet.

"joda dan
 lerd jahtjador, a
 byto va stat, sa ban
 man, a ti mesor
 a bar, r. skot dan
 on aly, sa da, dan
 hem han a, a
 hasto utt tuka
 dan jaylitor da
 fo, te a fre, sa
 fo ravon. rbran

Kunde dom no salt
~~på~~ né sjö - hög
 sjö dit i en gruba
 i märka a la hua
 undony a salt på
 a vck hua vony a
 hög on höper grän-
 ris på a. de kunde
 vck lya der on vck
 fjätan dar, tel dom
 fjek tin a bera der-
 ifran a bestur sjö-
 grapa dar. funan
 dar på v hobergr
 gado, se st häber
 på on härmu ti
 gån, a fjöva dar
 rögön där sådo luy
 häber as lögda a fisk
 a jaktst a et sam
 ärd - a ta, vöden ha
 vck nämnd häma"

(Och gjordes län-
 re jämförda och lig-
 tet var stt, så
 leand man det i
 mesen, som man
 bar det i. & kat
 man en idy så
 bar dan hem ho-
 man också och
 kvartade ut sidana
 där jämbitan [kny
 det kvadrerade kättet]
 för att feda sig mot
 vären. I bland huu-
 de där nog också
 sarta var kättet.
 Dom lade det i en
 gras i marken och
 lade huden under
 det och svitade
 på det och vck hu-
 den över det och

lade en karp grannis
 avan på. Det kunde
 väl ligga på en vaku
 eller fjatar dag ar
 tills att den fyllt tid
 att bära det best-
 från. Hitt groper
 Timarna omhvirv
 Häbberijön luffade sig
 en häbber på en hol-
 me i jän o. förvarde
 där den var där sådde
 bring Häbberästjärden
 och fisk och vitt och
 en som annat - och
 därav har öd nam-
 net kommit.

1: 11: 78

e. Simvaratagning av vittet i hemmet.

1. Nedsättning.

"vilt salts
 dom vi i stora
 härta lågträ. Den
 styks sönt gto da
 a la na varvtas
 ma salt, a sa
 var, a te a bera, ne
 det i galay de nan
 häbor, om man uti
 hado salts ne na
 and dær."

(Vittet saltide
 dom var i stora
 har av lågträ. Den
 styckade då sönder
 göut och lade ner
 det varvtals med
 salt, varpå det

var om bära det till
källan eller till något
hållbo, om man inte
frant kunde sätta ned
något där. (1. 11. 78)

2. Försök.

"da g^ots hade
laga na daga där
saltlakan, tog den
opa a basttorkna.
den eld op basta da
a hand op g^ots a
let de hand d^onan
da en tre dagar
da en veke. man
el basta na lyök-
ve. a sen g^ots va
torkd var. d^o tr^o a hand
op, o där, i h^ord.

hadd den l^ota
ta salt sa handa
na at den bast-
torkna a salts. a
man torkd fo s^ora
a. den handd apna
da l^ota fo s^ora da
pa v^ord a sant
a da f^oh hand d^o-
nan da t^ols da va
rehtit t^ord - da hand
drojd en g^o-at^o
dagar - da f^oh s^ots
den i ba v^ord a
s^og^oen. den luft-
torkna na a pa
v^ordan den handd
ap, na - da f^oh na
handd en tre veke
a en mans da tr
h^ord ma da vat
f^odit a atbat. man

saltana först förstas
 som u sörto kumma
 a te bähimma
 de ju fint te fane
 t~~at~~ - på 2 par tre
 temer sa va ne fa-
 dit - de bre fint,
 g~~at~~, ha a dom
 t~~orkis~~, ne no för
 elon a - de bre stekt
 på yta da förstas."

(Di hättit hade
 legat några dagar i
 saltlakon, tog dom
 upp det och bastu-
 tokade det. Dom elda-
 de då upp bastun
 och hängde upp det
 där, och lät det hänga
 där en tre dagar eller
 en vecka. Bastun

eldade man med
 björkved. Och redan
 hättit var tokat,
 hängde man upp
 det i läbberit.

Stade dom
 hättit salt så hän-
 de det var, att dom
 bastutokade det o-
 saltat. Och man
 tokade det i solen
 också. Dom hängde
 då upp det uti i
 solen på väggen och
 skyligt och det f~~ör~~
 sedan hänga där
 tills det var riktigt
 torrt, - det kunde
 dräja en sju åtta
 dagar. Det f~~ör~~ m~~er~~
 där i både ragn och
 solken. - Dom

lufttolande det var
 också, om den längh
 öpp det på vässikan.
 Då fyll det sig länge
 en tre veckor eller en
 månad i läbberet
 innan det blev fär-
 digt och ätbart. Man
 saltade det först
 förstis sissu vid
 saltskummen. Och i
 beklagningen gick det ju
 fint att få det tomt
 på en par tre tim-
 mar, så var det fär-
 digt. Det blev fint
 skitt, det. Och den
 brukade var också
 toka det framfö
 elden med. Det blev
 stekt på ytan då
 förstis. (1:17:78)

3. Skogsfågel.
 "Fågeln brukade
 man att saltat och
 torke som vanligt
 göt. Vanligaste av-
 saltstfågeln var nå
 järpen, och den sket
 man om vintern. Var-
 fågeln fyll man nå
 så kallat därn va glu-
 ten på alavhiti. Av-
 saltstfågeln brukade man
 kupa ut skudd och loat
 haza och frysa och om
 de gick född fö äs-
 tins skul.
 (Fågeln plucka-
 de man och saltade
 och torke som van-
 ligt kott. Den varli-
 gaste fågeln för av-

salm var näst järpe,
 och den stöt man
 näst an iutem. Vår
 jägare följde man näst
 behållna då den var
 skjutten på absolut tid.
 Svartens jägare hängde
 man näst vid knu-
 vordet och till lianzen
 och frösa, om det följde
 för ny för årtidens
 skuld. (1. 11. 78.)

4. Vätet som mat.

1. I rikken utsträckning man åt vätet
 endast tokat eller rått.

" mestadels at
 man näst torzöta.

om spridagan kallto
 man vanligast, och
 kallto sapa. till vad as
 at man de denna
 torzöta som ha vä
 näst brö a vör
 och potatis, om ha
 va sa man kadd.
 ikay brukto dom
 att till torhö för elon
 där i öppenspriser,
 och ha va näst mat
 till a byn framman
 på ha.

(Mestadels at
 man näst torvöta.
 Om söndagarna kalla-
 de man det vanli-
 genast, kallande då
 soppa. Till vardags
 at man det där
 torvöta som det

var med bröd och
 röter och potatis och
 det var så att man
 hade. Chovren brukade
 den alltid ta ha
 fram för elden i den
 äppna spisen och det
 var nog mat till
 att tjända frimannen
 de på det. (1:11:78)

"a i kan, som
 man sköt a frado
 upp! den sköten r
 ggo för a into för dero
 sand, a de va myn
 gyt vid kabo, se som
 into into på chargg.
 a de kunde sitta in
 ets två stycken a
 friv a brän a tvrk
 dar r hästen. för da

va till skogen - a
 man at den no
 tvrk, n som man
 va. de va frut, o
 ggt till dom - man
 into vid man eta.
 va nu. de va
 lik som karazpts."

(Och chovren,
 som man sköt och
 gjorde upp! Den sköt
 den i ögat för nu
 inte. Jäddärva himmet
 och det var ingen som
 ville hålla sig snyp,
 som inte träffade
 på chovrogat. Och
 det kunde östra
 en åtta-tio stycken
 och fleu ibland och
 toka i skostenen.
 För det var gott

tin om kalla den,
men man it den
nay tohad som han
var och si. Det var
fint hnt i dan, men
inte nu man ata det
nu. Det smakade
som karkott. 3:12:72

2. Matratten tillredda av vittet.

a) Under jakt fader.

"hade man sk-
to en äly, sa skar
man na g20r bot-
ning a törko för e-
pa o träspit"
Hade man
skjntit en äly, sa
man man några

triva ur honom
oh tokade fram-
fä elden på en
träspett. 1. 11. 78.

Någon stek-
ning i gras av
vittet under jakt-
fader är obekant
fä min sagoman.

b) Tillredning av i kunnat.

1:0) Skaps fäjd

2) Försök skaps fäjd.

"man präk-
to, n a koltö, n
te vatos te götsäpi
man to lup götö

Jäsilt för säj a
 at rötter a potatis
 a brö tu. ofta la
 man te röttran a
 potatisen te gryta
 nä, man hollts fa-
 gån - fast parau
 hade man na bara
 te sprdas a hadas.
 järpen va na gäst,
 han.

myks stekt
 man, on a. man
 begagns fräsch e
 svaga a stekt, n te
 a jods sän säs
 ta spa, som vat.

(Man plodade
 den och kokade den
 i vatten tin lätt-
 soppa. Man tog upp

hättet särskilt och
 at rötter och pota-
 tis och köd tin.
 Ofta lade man i
 rötterna och potatisen
 i grytan, när man
 kokade jäder, - fast
 potatis hade man
 nä bara tin sö-
 dags eller helgdags.
 järpen var nä
 gäst, han.

Nyhet ofta
 stekte man den
 också. Man beagna-
 de fläsk eller smör
 och stekte den i.
 Sedan gjorde man
 sås av sprdet som
 tillades. (1. 11:78)

1) Sart ed. t. had skaps färd.

"Tullkon lade
man i vatno da a
vats drag gto sa he
vat mind salt a
trivedon san som
kost e stekt."

(Sidan lade
man i vatten och
vattendrag kättet så
än det blev mindre
sart och trivedde
färdin sedan som
kost eller stekt

1. 11. 78)

2:0) Annat vitt.

"märvan to
man ~~at~~ ti vara a
kost a jado pilsa

ta - brana gryn
la, via. a sa mar
man gto e la
hako, na a sa jado
man gtblar. sa
stekt man a kost
man gto fästas.
bifsteh steld man
no tel. man ^{myako} hako
gto a la lit ja
i givör a stekt ma
dök."

(Inälvarna
tog man vara på
och kade och gjorde
pilsa av - mar
blandade i gryn. Bl
så valde man kät-
tet eller kade
det, och gjorde kät-
dullar. Sa stekt man
och kade man kättet

Jöstas. Biffsteh stände
 man någ tju. Man
 brukade kätet och
 hade ut det i hoves
 och stekte det med
 lök. (1. 17: 78)

"man jagd nå
 guss delan. De va
 te kaka och kaka ny
 de te, och kaka och
 jara gott buller och bifor.
 och så kaka man och
 stekte och kaka sopa
 och tulle"

(Man gjorde någ
 både det ene och det
 andra. Det var ant
 kaka med kaka
 i en kaka och giva
 kaka buller och bifor.
 Och så kaka man

och stekte man,
 och kaka man
 soppa och dytt.
 3: 12: 72)

3. Uppfattningen av kaka

"gott ta vilt
 de va i ontylta
 foor, de - wa mygga
 bator en baskaps gots
 gott va ju de bästa
 de, - fisan steg na
 tibakas, och myörvatan
 ma - de va krafti
 foor, de, gots, och
 bator kaka man
 ruts ja tag ti. dan
 ato ju och två tre
 gavor om dan, rent."
 (Rön av int

det var en uttydhet föda,
 det, - bra mycket bättre
 än köttet der boskapen.
 Rån var ju det bästa,
 det, fiskeriet ju nej
 stå tillbaka och mjöl-
 väternas med. Det var
 kvastig föda, här. Nå-
 gon bättre kunde man
 inte få till i. Om åt
 det ju en två tre
 gånger en dag, mest
 av. (1. 11. 78)

"hå va vad
 bästa maten där
 hade på den tiden så
 varns nå godo a fiskeriet
 - där sköpt de."
 De bästa
 maten, där hade
 på den tiden, var

nej köttet och
 fiskeriet - det är ja
 mest, det. (3. 12. 78)

4. Insamling av ägg.

"aga to man
 vara på - ta gäddor-
 fågeln, är fågeln, ripar
 a andra nä som
 skäters a bräcker a
 höker. a där sats
 upp fågeln höker at
 göfågeln at värpa
 till - där där anstäl-
 tan där sa. äga kok-
 to man där a at,
 jago vgra, hög där
 till parhalsvikt a
 palt smeten a sa.
 a där stekt äga

Det berättas, att
 man förr såg en
 pinn i bland järnpågen
 i fågelns bo. Järpen
 fotsatte då att värpa
 så länge att pinnen
 doldes, värpa boet
 skattades. (4:11:59)

mytjö - joda. tran-
æga a lamæga bræsto
man ofta bostur a
træds på sump a
hænds iup fæti a
pynta ma a hænga
te tåhkröna - æghran-
san, dan sa.

(Sægen tæ man
vara på - av tjäder
ove æh iipa æh av
andra fjælar med
sæson skatn bråha
æh bråha. Oræ dan
sæne iup fjællhællan
æt ijo fjællan æt
væipa i - dan dær
andstættan, dan sadi.
Sægen luktæ man æh
æt eller lude dem i
parrhælsmet. eller
partomet æh så. æh

i stæ ætstræidning
stætte dan æghen,
joodæ. Tranægen
æh lamægen ælæste
man ofta æh æh
trædde på æt sæn
æh hænga iup dem
fæ æt pynta med
æh hænga i tåhkrö-
nan - æghransan,
æh dan kallade
dem. 1. 11. 78

æh " lamæga a
tranæga anvænds
no dær på drag-
gista te pynding
man tættæ hæ fæ
høt na namn på
na."

(Lamægen æh
tranægen anvændes

may tin pydnud pi
dufran mæn intæ hu
i hnt vägt namn
pi dit. (3:14:72)

pydnud" äga ta ba skogs.
a gøfögör msanla man
alt - mast gøfögör fö-
stasö. linhärmen pa
græn bruktö setö int
härker - änhärker
halö. n dan - a skatö.
dæ dæns härkan va
yöda ta stamö som
hadö rutnö bostür
- dan va vör öv
en æ. n här æy -
æ. vö dæns härkan
spikö dan fast 2
træna ætö gøstrævan.
2 ripæn fast dan
fast et par punö

i haq a sa to
dan masa a yödo
et rido pa dan.
mst pa härker
hadö dan teyö up
ö hør öv fram tum
sa dæv. dæ som
ändön kunnö ta
se in. för la dan
övä nævö som tak.
5 lamaga a tram-
aga bruktö dan an-
vænæ ti a pydnö
mä. "Shimmin"

(Säggen från
sävat skaps - som
njöfägel insamlade
bunn arnt, mest
njöfägelsäy förtis.
bröddhalvi på skät-
gården brödade

sanna ut hollnar - and.
 hollnarna kallade han
 dem, och skatta. De
 som kallarna voro gjorda
 av trädstamma, som
 riktat in [si nu de
 voro ihåliga]. Som kunde
 de vil vara en en och
 en halv eller längre.
 De där kallarna spi-
 lade de fast i trä-
 den längs sjösträn-
 denna. I nedre änden
 svär de fast en par
 primar i skor, och
 tog massa och gjorde
 en rede på dem. När
 på hollnen lade de
 lagit upp en käl på
 en fem tum, var-
 gonne anden kunde
 de knypa in. Över

hollnen lade dem
 en tydlig väver
 som tal.

harräggen och
 tranäggen kallade
 de används till
 att pryda med.

2:11:98)

5. Andra ^{än} matmytterna delar, som till-
 varataps för husdjurets behov.

a) Skimmen.

"ta gnos
 yddo man skor
 a samska byleser
 ta abj hma, a gnr-
 tröfar a abj gnrskar
 va no vanki a stark.
 jaktvaskan yddo

man mest ta kryslers.

hargna yodo dom sanna der lragard a mynfts pa smabarna a bröstycken ma. a nardom kluft up havgman sa dom fat dom utfraka syddom sköp dom till fälör. karullön användom mytzo till a brana lagna färmlön a stiko till strumpor a vantar. a haffasan användom till ma rapauster.

(No skinnat gjorde man skor, och sämskabelyxor av älg-

huden. Och skinnaträjor och älgskinnshor voro nå vanliga och starka. Jaktväskorna gjordes nå mest av älgläder.

No karshinnen gjorde man sådana där krysor och knäpp till på smäbarnen, och bröststycken med. Och när dom blippt upp karshinnen och fäst dem utfläta, så rydde dom i kapp dem till färar. Karuller användom till mycket till att blanda i järullen och stika strumpor och vantar av. Och hartassarna

använde dem till må-
larparastlar. (1. 11. 78)

6) Användbara delar på fåglar.

"ta fåglarna till
man till vara dunn
a jado hundar a a
dunnkastor a ana.
fågldrömmar begagnad den
mycket till söpa a stýra
jado den vörnager ta.
han begagnad den lom-
gona för a sats som
dyner på misan; de
a mycket de fösta
a stat a slita på.
a ta språkha el
vathraha utrop den ta
rönakon a brukta sats
på vägar under fele-

ura till väg prydnad.
spegeln som lönnd
har på haka an-
vänder, den lita tullen,
ana speglar ma."

(Nu fåglarna
till man reda på
dammot och gjorde
huddar och hundbols.
till av. Fågldrömmar
använde dem mycket
ofta till söpa och
stjarten gjorde den
vörnager av. Här be-
gagnade den lönndin
som dyner på me-
sarna; det blev mycket
att bära på ut iset
och stult att slita
på. Och av språkha-
kan mer vathrahan

klippste dem av dem röda raden och så den på ryggen under fiskens tin prydnad. Spegeln som ligger över på linsen, användes lika lätt, und- spegeln med. (1. 11. 78)

c) Medicinskt bruk.

"bæverjälön to dom röga reds på a smaga på fötterna för frösän."

(Bäverjälön tar dom röga reda på de smaga på fötterna för frösän. (1. 11. 78)

"När kräka mjälte blo, så tog dom ihäl den på ryggen under en härmelm, en léhatt or kalle, ä brände han, ä tog igän aska ä blomme i fäsmaten, - då blev dom bra, trodde dom" (1. 11. 78)

III. Fiskets betydelse.

a) Fisket en näring för varje sockerbo.

Fisket bedrevs en uppfostrning om mängden av den fisk, som en netlag skulle få, utvärde de. Bygdens folk till man var redan stå- ing mest till Indals- ende ortledning, ut- öven, där strandä- en karsabok för 1865-6, gamla fiskade lax förd av en handlare och ut med rot, i Boda: och de övriga havr, "1/8 1865. Dackbrunds o. trändes båtar ha på Defalkningen efter 12 timme fångat 45 laxar. ådalen åsidos äre 30/8 1865. trindgrens båt emellertid inte försjö- gån i 12 timme - fångat fisket. För tredje detta 40 fiskar. 29/7 1866 trind- har spelat en större gress o. min bit bra- rot än nu, då det bats 12 gånger. Fångsten

det loka är regel, att västan var både gån regelbunden fiskfjärder - åtskilda, och sent av kufft sig fjöströvar vid jöarna. När en särskilda åtgärder för fiskets förbättrande förtogs emellertid emellan sällan. För lade man sig mer vinn om dyrtier, särskilt framgått av följande:

"Gubbarna och förte gögarna och låtit vasårer och våror - de va gränvis, björklöv och tukt - tal ansåg dom inte så bra - och så dänd hög dom ut på grann och till våror, dit dom

43 fiskar. 11/8 1866. trindes o. Walms båt gån i 12 turor. Fångat 51 fisk. 28/8 Plats o. Backlund hållit båt-tar i 12 turor fån 16 fiskar."

Handwritten bleed-through text from the reverse side of the page, mostly illegible due to fading and overlap.

relå på fiskon. a sa bar dan fiskon, bdr ätas de, mulla gögan för a fa kasning o. lönns in- ävör, för dan levde nu mer på fisk då en va rom för nu."

(Gubbarna gille för tin rjsarna om lade ut basar eller våler - dit var gränvis, björklöv och sidant - tall ansys inte så bra - och dit där kostade dom ut på grund och i rkan, dit dom ville ha fisker. Om så bar dan fisker, be-rättas dit, mellan

Handwritten bleed-through text from the reverse side of the page, mostly illegible due to fading and overlap.

njöarna ju an ju
kassinnu ok kinnu
innar, ju dan leode
nag man pi fisk di
ann vad dan gar nu.)

För fjölborna
kunde fisket ännu
större betydelse ju
dunshamninnu. "dan
fisks na alshöp da
dan hads tun a la-
gondet tilka" / dan
fiskade nag allihops
da dan hade til ok
lägerhet tin det. 1. 11:78

b) Vad man fiskade.

Bygdens folk fis-
kade lak, sik, gädda,
krax, laköving, ^{laköf} alven

ok i likhet med
skapsborna, sturbit,
alborve, al, gädda,
mät, sik, lak i
innjöarna. V. W. J. art.
vad lak, sik, gädda,
alborve ok sturbit.

"han var, o na
als sats fisk, joda
albor, mät, stur-
bit, gruz, sik, ok
a lak, som dan
fisks. smannotun
fisks dan pa dan
tin fast dan fö-
smän nu. 'bater
in mät ok brö-
tot' sa far man
af to."

(Här var det
nag alla sorters fisk
som fiskades), gädda,

abborre, mat, stentis,
 öring, rök, öl och lake.
 Som nämnt förhade
 dem på den tiden fast
 dem försnär den sm.
 'Bättre en mörk än
 brödet tövt', så far
 minn ofta. 1. A: 78
 Som bevis för
 mätens betydelse för
 huskällan i förhållande
 till den är det
 följande:

"Någon gång för
 skilda till matvaror
 sönda ^{om van} näst så hade
 honom, så det att
 de därefter tre gånger
 som tog ut mörka
 nådangöa andrbærj
 så fick du se, att
 mörken lekte där i

gån. a här hem
 att nästan a ^{ra var} gyan
 a tel a ta mörk
 a fuk na möp
 mörk frå på dan.
 man sån ha, rou
 att kall stösten
 ta gyan den
 han sau lyg tel
 vänster om vägen
 här från vägen, fo
 mat var gån."

(Sinner på
 Nordangjö skulle
 fara till bynhan för
 att] gå till matvaru-
 den en söndag om
 vägen. När han så
 hade kommit till
 de tre tjörnarna som
 ligger runt inel-
 den Nordangjö och

Andersbygd, så folk
 kom se in västen
 till på sin ledan i
 tjärnen. Och han ^{vann sig} kom
 ofta västen och fiske-
 grejorna och till an-
 ta niot, och han fih
 nog ihop vinterförskott
 på dagen med. Men
 sedan han den artid
 kallat den störta av
 tjärnarna, han som
 ligger till vänster av
 tjärnarna här från [An-
 dersbygd] väster till för
 Narsvandsjärnen.

1. 17. 78)

c) Fiskefärder.

Bydens folk måste
 som regel gå fiske-

färder av närm
 mils längd för in
 samma bedriva
 insjöfiske av mer
 lönsamde karaktär.
 Färdarna turar vana-
 de vandrigen en
 par dagar - oftast
 bryar man sig av
 på lördag morgon och
 kom igen på sö-
 ndagkvällen. "a de-
 nne fiskerätne
 göds den så in
 gaplyta a lag da-
 ga." / Och vid fiske-
 vännen gjorde den
 sig en gaplyta in
 lag där da). Vandr-
 is förmis det dock
 tillgäng till färdar
 till de större sjöarna,

och i denna bok hade
man tya in. Till
lygd för båtarna
från båtarna, i
den även när de
andra fiskgrejerna
de jämnas. 1.11.78

d. Hemfostling av fisken.

"skulle den hem
sa hade den tucks
dena näverkontor a
beav hem, etc. a r
fiska vatna seynt
den rign till kal-
zelo fite a be-
halon, om den fat
mytja. om et par
da da, sa hade
man, om. vanligor

rensad man, om no
a salt: n da, ma
vatna, a beav hem
in da te stors
navor-ryvor - dan
va tät dan, sa
halan behövs. vhan
kluno dan grava
in fiskgalar - he
va om liden gröp
te man baks - a
la rie twka dan
ryvor a risa för.
hade man liden
hunn man tre
fshon pa rjor de
hskgror a beav
te. fiskstytts kalts
dan do dan ryvoga
ma."

(Skulle dan

men, så hade den
 sidorna där näv^{ryvor}en-
 tar och bar hem [fisk] i.
 Och vid fiskerivaren,
 så råkade den ner
 den i kallkällan för
 att bevara den, där
 den får mjukt.
 Om ett par år kunde
 man hämta den.
 Yamligen vänsade
 man den, och saltade
 de man den vid fiskerivaren
 och bar hem den i så fall i stora
 näveangor, i alla
 oav tätta så att la-
 ren kunde behållas.
 Ibland kunde den
 gräva en fiskkänare
 d.v.s. en liten grop
 i näven botten, och

och lägga ner såda-
 na där ryvor och
 visa över. Stude man
 titet [fisk], så kunde
 man tråda fisken
 på ridjor, s.k. fisk-
 gremar, och bära
 i dem. De där ry-
 vorna kallades och
 så fiskstytor

1.17.78)

e) Fiskemat under fiskerivaren.

" man laga
 mat till fisk under
 fiskerivaren, och man
 fisker, och där laga
 mat till den gränsen.
 den kunde ha man
 se man burk den

halkto, u te - elä stek-
to, n pa gypa - elä
spetsto, n pa on pma
a stekton. salt hado
dan altuma, se pa
fisko fadon.

Man lagade
nag tin fish under
spiset med no vid
man pte, oh den
lagade nag tin den
pa olta is. Dan tum-
de ha med sig en
lunk, som den ha-
lade den i - eller
ohra stekte den den
pa glöken - eller spet-
sade den pa en kapp
oh stekte den. Sit
lade den arvid med
sig pa fiskefadema.

1. 11. 78

7. Fishens Timvaratagning i hemmet.

"Hemma saltas
fishen ni i kar
na torvats - ja sult
jeda som saltas
a sats op for sotte
at torke, man bruk-
ts rplan i bastun
a. om anten la
man, on ti snip
a frös, on."

(Hemma sal-
tades fishen ner i
kar eller torkades,
särskilt gäddan, som
saltades oh sattes
ut i solen att torka.
Man brukade Mesa
röka den i bastun.
Om vintern lade
man den i snip

alt frös den. 1. 11. 78)

Räsnungen

"na, dan
rænsto, n sa risto
dan sp, en etor
bukon, da, a hog
batiny jala a (8 di
th vator a skia, tau
huvu föstas - da
at man alvr."

När den vän-
sade fisken så rist-
de den upps den ef-
ter boken, så tog
in honom inman-
mätet och mätje
den i vatten och
den var den brast
föstis, det är man

aldrig dena 1. 11. 78)

Sattningen

"man salts
ne te storo timor,
man hads, a man
salts, na på wa
no fön skuld
hala, se, fiskon, -fo
sält ha no funde.
a man skuld altu
se ätor at da
vutja wa ma läha
pa, n - ran lakau
tä, n, sa vat, en
dä, r a r p a styg"

(Man satta-
de mer fisken] isti-
ra timor, som man
hade, och man sal-

torde nog på ordentligt sätt så att han skulle bli till nytta för fiskeriet. Om man kunde artiga se efter, att det blev bra med läkningen på den, för om den var vanligt av den, blev den dåligt. Och röd och tygg. (1.12.78)

Med saltningen av lax var man säkert nog. Om läkningen ska bli så ska saltas två gånger. Först ska man laga ett dygn och två till första saltningen. Då blir läkningen utdöddes röd av blod, och den där blodläkningen skänker fiskeriet, om den skall

den denna brok-lakan gjord fiskeriet om, om ska laga ett dygn för väring. Sedan vad de att vensalts, och salt, en gång till, och ska man mark, om till gånna vana där ska läp, om fiskeriet ska bestå, så."

Om läkningen skall bli bra, så ska man saltas två gånger. Först skall man laga ett dygn och två efter första saltningen. Då blir läkningen utdöddes röd av blod, och den där blodläkningen skänker fiskeriet, om den skall

ligga för längre färd-
 ning. Sedan var det
 en vensanta laken,
 men satta den en
 gång till, och då skall
 man hilla den i
 strömet och vända
 den ritan upp, nu
 fisker man hilla
 sig fisk. (4. M. 59)

Torkningen

"yada fräha
 man itie etv ryggn
 a hänge upp - smäfis-
 kon torke man alv.
 man kunde lagona
 på brädder de dövar
 a - på närr a bärh
 la dom den nyttjs.

a van tor fiskon
 sa kala dan, en
 ff törfish. a tuhkon
 kogayns man te
 jultfish och lultfish
 a te brölops loppo
 alisa tuhkon dan tör-
 fish.

törfishon usk-
 tos a yados sas til.
 sapa. hults man
 nts, de jult. a
 ja loppo ons dom
 sä, at dom garynd
 törfishon i stald ff
 brö, man ja ha
 nt vord ma hilla

/ Gadden häkte
 man upps eftu myg-
 gen och hänyde upps
 smäfishen torhade

man aldrig. Men
 använde lösa krumme
 på bräder eller dörrar
 med. Vlyghet ofta
 lade den krumme på
 vägar och bark. Torr
 fisk kallade den för
 torrfisk. Men sedan be-
 gynnade den till jul-
 fisk eller lutfisk, och
 till brödsagen både så
 så sedan där torrfisk.

Torr fisken be-
 trädades o. lagades med
 sis. Sapper kokade
 man inte; det gick
 inte. Och i både någ,
 att den så, att den
 använde torrfisken
 i stället för löd, men
 icke har aldrig varit
 med om det, 1. M. 78

Rökring.

"man vplu-
 te no fisken ma-
 kande upp en där
 basta a els upp hån-
 da a drog na-
 ma ta eton a
 rplto. man into va-
 ria sa vanligt pro-
 sis, no torrk, kan
 a salts, varu miv,
 al tom.

Man rökte
 nog fisken med,
 hängde upp den i
 basten och eldade
 upp den och lade li-
 tet envis i udden
 och rökte den så.
 Men inte var det
 så vanligt precis

Man tokade den och
sattade den mer,
artid. (1. 11. 78)

Sursisk.

"sursisk gjorde
man - rursalt
bans lita te n kag
- sa jek, en ligo na
dagar tills, at, en to
pa sjunt, a sa to
den op, en a ggod, n
te vaten a kag, en
dit i kag, en tobakas
a salt, pa, n mer,
da, a da vato sur-
fisk, den gann, a
sato, fisk te he -
man a v, halst bogay-
no den na mofon"

hæ va te salt
a lat, an ligo
na dagar sa, n
vaf, lita sur, a
sa ta op, en da a
g, tron da a salt
de pa den mera,
oh da blev det
sursisk. Den an-
sände alla rotens
fisk tin detta, man
alla helst anvan-
te de den na mof.
pres, chapt, on, ma.
man at, en grav
han da, den fisk, en.

"Sursisk gjorde
man. Man rursal-
tade den kann lita
i en kagge, och så
fith den ligg, a n-
va dagar tills, an
den började an sur-
na. Dit tag den upp
den och stälde den
i vatten och lade
den sedan tillbaks
i kaggen och satta-
de på den mera,
oh då blev det
sursisk. Den an-
sände alla rotens
fisk tin detta, man
alla helst anvan-
te de den na mof.
(1. 11. 78)

(Det var en sarta
titet och lita kran
ligga nä, va dagar så
an kan blev titet sur.
Oh så ta upp den då
och stälja den och
satta ner den igen.
Då hade man ett lod
som passade tin kån-
det, som man fann
den i, och så
lade man på en
ny kagge, tin st
fj, n prissa, chapt
den med. Man at
den lita fisk, en grav.
(3. 11. 72)

Inbakning av fisk i bröd.

"a någon in-
bakning ta fisk ti-
ll på gärd för intet
till."

(Någon inbak-
ning av fisk i bröd
känner jag inte till
1.12.78)

Matväner av fisk.

"man äter en
mycket grav fisk
kalla potatisen. a
kallt a stekt potatis."

(Man äter fisken
mycket ofta grav,
frisk och potatis. All
kallt och stekt fisk

fästis.)

1.12.78

Fisksoppa.

"fisksoppa
göds man nämligen
man koka till pota-
tis a rötter a kok-
ti la. ma fisken."

(Fisksoppa
gjorde man nog
ofta. Man lade i
potatis och rötter och
kokade tillsammans
med fisken. 1.12.78)

"fisksoppa ha
va till koka fisken
a ta sopan a smäl-
ta a soppa ma till
mycket a mycket a
krydd dit man gräs-

lök."

(Då man skulle
dricka fisksuppa var
det till att koka fis-
ken och så ta upp
den och rida av spä-
det med litet mjöl
och mjöl och klippa
i litet grästök, 3:16:72)

Fiskpatt

"Fiskpatt göds
man så att man
måst fisken på gyt-
tvaya - rå fisk skul-
na vara - a lag till
vitmjöl a litet salt,
lök a grada a bakat
små bulor ta a stek-
ta till smör."

(Fiskpatt gjorde
man så att man
malde fisken på
kvätkvamen - rå fisk
skulle det vara - a
kladdade i vettmjöl
och litet salt, lök
och grada och baka-
de därav små bul-
lar som man stek-
te i smör. 1.11.78)

Rätten tycks
inte vara så gamm-
mal. 3:16:72 berätt-
tar:
"i min bar-
dom göds den alv-
na fiskpatt och
fiskbulor - den vists
inte till dess, då
it - a den hade

nya kvaryar hælör." (Y min barn-
 dinn gjorde dan iddu
 nizon fiskpart eller
 niza fiskbulla - dan
 vöste ^{inte} var det där, då
 inte - ah dan hadde
 ingan haitkvama kulla.
 (3:K:72)

Romkams, romkullub

"romkamsen
 yoda dan ta rom
 a mjäl a vätön a
 smälto chöp a baks
 bulör ta a hokti ti
 vätön. romen ta dan
 na bötuv al sats
 fisk, han, - yoda a
 abarö - frust va na

romen bötuv yoda.
 romkullub hæ va
 no ratars namno
 par, hæ." (Romkams
 gjorde dan av rom
 mjäl och vätön, som
 dan rödc chöp och
 bakade bullar av
 och kokade i vatten.
 Romen tog dan nog
 en all satts fisk -
 gädda och abbar, men
 frust var nog gädd-
 romen. Romkullub
 var nog vätta nam-
 met på den. 1.17.78

"ta romen yoda
 dan romkamsen.
 de va ti hæn ti
 gälda a hæ ti

lito myark a myark
 sa n vat sa n en
 deg a bako sa n de
 vat god kams."
 No van en
 gjorde dan vorkams.
 Det var nu kalla
 den i en kark ok
 sana tin litet myark
 ok myrk si nu kan
 blev som en deg ok
 sedan behandad. Det
 blev god kams. 3.R. 7.

Fiskspadet.

"Fiskspa brukte-
 tos no alment ti
 sapor, da akse gla
 man ti myark tit
 a drak ti fisker,

man at spa slags
 no bat a - da va
 no myrk ta t."
 (Fiskspadet
 brukades nog all-
 mant tin sapor,
 eller okri slag man
 myrke i det ok drak
 tin fisker, som
 man it. & spadet
 dags nog bost okri,
 ju det farms nog
 gatt med det. 1.17.78)

Stekt fisk.

"stehts man
 fisker sa hog man
 dr no det i stek-
 pana a stektan la-
 me frash ok smyr.

man brukade steka
mytgen fisk på gräsa
a ^{eller} lagat på en
flat, en stenbäla a
stekan där en.

(Stekte man
fischen så lade man
den i stekpannan a
stekte den tillsammans
med spikdel-
lar mäs. Man brukade
steka mytgen
fisk på glöden sk-
si, eller också lade
man den på en flat
stenhän a stekte den
i uden. 1.11.78)

Fiskinlevana.

Så nu i lum-

mat prima ät
man av inleva-
met endast gjald-
levern:

"Jaldlevon va
feli öntylt ta do
gambran. He va go-
an mat sa voru.
a sa kunde man
spä vär ren för
vär mytgen fræk
sa brenn en vagui
samar a van ita
frækhan där sa no
bre soman tär sa-
ron"

(Säddlevem var
mycket öntylt so
del garvda. Det var
god mat, sade där.
Och så kunde man
spä värer i den,

får om den var nyhet
fläsk, så blev det en
nyhet, samma var
den utan fläsk, blev
samma torr. 2. 11. 78

Några bestämda
äskor om var de gö-
daste bitarna om på
olika fiskar, kan jag
inte finna. "Äskor
ryggen av de nyaste
göto på de flesta
fiskar" / "Äskor ryggen
är det nya det finaste
kännet på de flesta
fiskar. 1. 11. 78

Fiskfjet

"fiskfjet to

den redan på. den
begärns, då da, van
vato gidos. a sa
brukade den hand
a smörjs på tisan
de spenar på
usan da, van vat
om. a ti skosmör-
to den de den
fjet a bhand ti
gava. de va wa
smörj, ha."
Fiskfjet to
den redan på. den
begärnade det, då
den vallade skidv.
blev så brukade den
använda det att
mörja på spenar.
na på horna, då
den blev omma.
blev tin smörja

tag där det där (st-
tet och blandade i
tjara. Det var bra smor-
smör, det." 1. 11. 78)

3. K. 72 framhåll-
ler att fiskeriet
behandlas som medel
för att färdlygga an-
let i hans operas:

"a. En smörpung
på tusan på höga
om somar för dan
när skulle ha ont
da, om nyfödd dan"
(Oh tin smörjning
på operarna på kor-
na om somrarna
för att dan inte
skulle få ont, då
dan nyföddade dem)

Benningen av fisken.

"små av fisk
at, dan är bunt"

(Mindre fisk
åb bunt)

Vanligt är i-
vänder nu tiden att,
då tänder ej sak-
nas, strömmen och
mindre fisk stes
med buren. Tak
var att tänderna
i strö utsträckning
äro dåliga hos be-
folkningen i södra
ty hos denna och
artstorer uppkäva.
När va- åsikt är att
att det skulle vara
särskilt nyttigt att
äta buren, kan ej
allre förutsett

Åsikter om järnmaten.

"de a kraftige järnning om strömmingens godhet. Men nog föredom
mat, jern, a go. o. vinnens betydelse för lander så ofta på
man no kunden hållningen inom sörmenbordet) att man
sa kunnat at man i forna tider, han erhållit sig led på kunden.
at, se lén, man genom en titt i en parthans bordska
kunnat ha et par från 1860-t. bevarade hantverks
turnor resultat. te delböcker. Den lantman-
vantez, sa no jern del det gäller var belägen så nog förh
man myggo på a i Järnåstle by o. näst hantverks
ato här - en ti deln i Byen den äldsta den, - en till två
två gångror om dan. o. samtidigt den enda omgångur in dagen.
man skafte sörmen. Den tjänade som
sa no strömming a inköpskåpa för \$100, de sig nog strömming
sa, a, - man från Järnåstle, Boda, Håglund o. v. o. v. o. v. o. v.
kusten a från näro. o. Västmanå byar - t. o. m. från kusten o. från
man gypst no nau kungälvensborna Tielhand-Norge. Man häfte
kaga da a da sa lade sig där varor. Vad nog näro bygge lå
man kaga, n hened som om han utläsas o. då, si nu man
mest af järnmaten." av boken är vad som hade hemma näs-
vunder ären 1870-73 tapstam jämnt. (1. 12. 78)

(Fiskeriet är lant- på kredit. Samtidigt
mat det. orli är emell. denna varumängd
föredom en väsentlig del av hand-
föredom delsovsnämningen vid affären.
på jag stöder denna tro där-
den på, att det är en annan
den i min åsö befrutlig hant-
vantez från 1864-7 framgår,
att bönderna i allmänhet
betaldade sina inköps-
med naturliga prestationer:
timmer, plank, spannar,
korslar, dagsverken o. s. v.
och att alltså penning-
hantverksningen var följa
utvecklade. Den handels-
man, det här gäller, var
och så, att denna var an-
teckningar i handelsboken,
timmeruppköpare. Han
Tielhandaköpa alltså förnö-
denheten o. motat i mat.

"man at fisken prestation tråvarar o. dylligen kan den kallas
be te morga a afta. Under tiden med fjäll, perov
nu ats var nyare 1/6 1869 - 3/5 1870 inhäftes
fisk mot frys be hos denne handlare utan att väntat
ats te gamla tiden, av 32 olika förbruknings-
mt."

(Man at fisk tummor, 18 tisprund, fisk har överbund-
leade tre morgon och 15 skälprund ström-
tvän. Nu ats det miny, 2 tummor, 15 de gårdar, i va-
o at nyen fisk an tala tisprund, 10 skälprund
an ut at ju det har sijn och 6 tisprund kaurtar lax, i lhuu
ätits i gamla tiden, 15 skälprund torr fisk
inte. 3. 14. 72.)

Ändock ätes en vid samma lant-
fotfarande sedvan- handel 10 3/4 tummor
lytt mycket fisk. I strömmen, 5 tisprund
de gårdar, i bän kan sijn at 3 tisprund
fisk förbrukat i as- o. 5 skälprund torr
kan dylligen - mest fisk. För tiden 1/6 1871
hott skit abborre, 3/5 1872 förbrukades
sijn och gädda. Vars 9 3/4 tummor, 6 ha skived
och ätit

tråvarar o. dylligen kan den kallas
Under tiden med fjäll, perov
1/6 1869 - 3/5 1870 inhäftes
hos denne handlare utan att väntat
av 32 olika förbruknings-
5 smakhärmen. Stelt da året 28. Priset på
tummor, 18 tisprund, fisk har överbund-
15 skälprund ström- tyit ej förbrukat
miny, 2 tummor, 15 de gårdar, i va-
tisprund, 10 skälprund
sijn och 6 tisprund kaurtar lax, i lhuu
15 skälprund torr fisk
Under året 1/6 1870 - den ej ats grov.
3/5 1871 är förbrukning. Man anser ij all-
en vid samma lant- mänt ej ha råd
handel 10 3/4 tummor
strömmen, 5 tisprund
sijn at 3 tisprund
5 skälprund torr
1/6 1871 mycket str
3/5 1872 förbrukades
9 3/4 tummor, 6 ha skived
och ätit

14 8 Strömmen, 7 1/4 tum
nov, 3 ha och 5 8 sijn
samt 11 ha torrfisk.
Antalet tummor-
menter var nöstramm-
Stelt da året 28. Priset på
1/4 tumma strömmen
varierar mellan 5:75
under 1870 till 8:-
1871-2. Sijn kostade
21:- Rd tumman 1870,
19:- Rd 1872. Torr-
fisker, betalades med
3:50 pr tisprund såväl
1870 som 1872, och köptes
huvudsakligen i mitten
av december, tydligen
for att lutas till jult.
Svströmmen
fäskor ochsa. I nösträ-
ende kvantiteter är o-
invärlade en tumma

två mil saltströmmar
 om dagen i flera
 dygnas tid. Får de
 strömmar här på de
 senaste åren också
 hade varit tillfälliga
 och blivit en vänt
 vanligt rätt hos all-
 mögen.

sådan fisk, försäld i
 kvantiteter om en
 1/2 tonna. Skjuts för 1 tonna
 strömmar för 8 rindsvall
 till Julwitske köptade i
 oktober 1868 4:- Rl.
 Se också sidorna
 157-8!

Andra delar är naturliga, som
hade betydelse för huskällningen.

"argms to man
 vara på - int, na or-
 dars. man gagnar, na
 te mestäg a gnyv
 te mesar a te bmsfo
 på de har gamla stå-
 gar - slagore a, dan
 kalas - piskor a - a

atörv, ja, ele röstäg
 där i bätan. mesta-
 dels jädgins had
 man te krasin
 te kafs - had man
 int and, sa to man
 ta aban, a. nu
 er. o bafladit de
 daerd krasins."

(Åskimmen
 tag man vara på
 -inga andra. Man
 använde dem till
 bärvermmar i mesar
 och bärtaumpar i
 mesar och till
 bärtdelen på de där
 gamla slagorna,
 till slagore, som dan
 kallade dem - och
 till piskor - och till

äturvidja eller vodd-
tåg [Wylka] i bätar-
na. Men ända nu
vände man gädd-
skinn till klädskin
i kaffet, men hade
man inget annat
så tog man abborr-
skinn med. Annars
är det där klädskin-
net bortlagt. (1. 7. 78)

Medicinskt bruk.

Några fjödel-
lar, som skulle kom-
ma användas för
medicinskt bruk,
härmer man ej
till inom sönder,
särskilt ej kunnat för-

na:

— Tyndet av
en karsalshen från år
1823 född vid Silve
Sävede i Indals-
lidens socken, visar
även det på ström-
ningens betydelse
för handhållningen.
Bolaget tycks ha till-
handlat allt de brän-
den, som levererade
vårde eller stodo till
tjänst med arbets-
kraft vissa varor. Dessa
varor voro: råg, korn, ä-
ta, salt, tobak, strömming
köt, brännvin och ricap.
Karsalshen, som ty-
värr ej föreligger kon-

pler, visar att sex bän-
 der i Boda år 1823 köp-
 te sammantalt 6 tim-
 nor strömming. Tim en
 pris av 16 riksdaler
 timman. Som jämfjäl-
 se kan nämnas, att
 en timma råg vid sam-
 ma tidpunkt kostade
 16 Rdr, en timma korn
 12 Rdr, en timma ät-
 ter 17 Rdr och en tim-
 na sakt 11 Rdr.

Sin jämfjäl-
 ser ej nämnd i
 denna kasabok.